

Brød & Roser

De første Brød og Roser-gruppene ble stiftet i 1976. Opprinnelig var dette selvstendige grupper uten formell organisering, men i 1978 ble de samlet i en landsomfattende kvinneorganisasjon.

Brød og Roser var en radikal organisasjon som ville ha frigjøring både for kvinner og menn., Foto: Ukjent, Eier: Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek.

«BRØD & ROSER er en radikal og samfunnskritisk kvinneorganisasjon. Vi vil ikke ha likestilling med mannen slik han har det nå, men frigjøring både av menn og kvinner. Vi har forskjellige syn på hvordan samfunnet skal se ut. Det som samler oss er kampen for økonomisk frigjøring –

BRØDET – og kampen for å utvikle frihet, kjærlighet og solidaritet – ROSENE» (*Kvinnens Årbok* 1977, s. 179).

Oppgjør med marxist-leninistene i Kvinnefronten

Bakgrunnen for etableringen av Brød & Roser var at mange medlemmer av Kvinnefronten i 1975 hadde meldt seg ut i protest mot at ledelsen var blitt dominert av Arbeidernes kommunistparti (marxist-leninistene), AKP (m-l).

Fakta: Brød & Roser

Det var ikke noen enhetlig forståelse i Brød & Roser om hvordan skape kvinnefrigjøring. Mange hadde ønsket seg at Brød & Roser skulle bli en sosialistisk kvinneorganisasjon, men slik ble det ikke. Det var delte meninger i organisasjonen om kvinnekamp nødvendigvis måtte knyttes sammen med klassekamp. Brød & Roser ble først og fremst en «samfunnskritisk» organisasjon som la vekt på kvinnepolitikk.

Etter at aktiviteten begynte å dabbe av på begynnelsen av 1980-tallet, ble Brød & Roser lagt ned uten stor ståhei en gang rundt 1985.

Utbryterne mente at Kvinnefronten ble brukt som frontorganisasjon for å bygge AKP (m-l). I tillegg mente de at Kvinnefronten var blitt for autoritær og sentralistisk.

25. oktober 1975 arrangerte en gruppe utmeldte kvinnefrontere en kvinnekonferanse i Oslo for å diskutere hva de skulle gjøre videre. Rundt 450 kvinner møtte opp til «en slitsom dag, hvor diskusjonene gikk høyt under taket og alvoret og utholdenheten preget møtedeltakerne» (*Kvinnens Årbok* 1977, s. 178).

Konklusjonen var å utsette danningen av en ny kvinneorganisasjon og velge et samarbeidsutvalg som skulle være bindeledd mellom uavhengige kvinnegrupper fram til en ny konferanse i mars 1976, da Brød & Roser i Oslo ble dannet.

Tidlig i 1976 ble Brød & Roser i Trondheim dannet av tidligere kvinnefrontmedlemmer. I Bergen dannet sosialistiske kvinner Brød & Roser i 1977. På en konferanse på Geilo 30. september 1978 ble gruppene i de tre byene slått sammen til det landsomfattende Brød & Roser, med til sammen rundt 900 medlemmer.

Brød & Rosers politikk

Navnet Brød & Roser knyttet an til den historiske sosialistiske arbeiderkvinnebevegelsens kamp. I 1909 deltok kvinnelige arbeidere aktivt i streikebevegelsene i USA. Disse kjempet under slagordet «Bread and roses», noe som pekte på at hjertet kan sulte likeså vel som kroppen, derfor «gi oss brød, men gi oss roser». Gjennom navnet så Brød & Roser seg som en fortsettelse av tidligere kvinnekamper.

Navnet Brød & Roser knyttet an til den historiske sosialistiske arbeiderkvinnebevegelsens kamp.

Mange av Brød & Rosers medlemmer var sosialister og sympatiserte med SV. Likevel hadde ikke organisasjonen et sosialistisk program, og den var partipolitisk uavhengig. Den skulle være en «radikal og samfunnskritisk kvinneorganisasjon som ønsker å samle kvinner i kampen for økonomisk frigjøring, og kampen for å utvikle frihet, kjærlighet og solidaritet».

De første årene hadde ikke Brød & Roser noe detaljert program som medlemmene måtte følge. De lokale gruppene kunne gå ut med egne saker og aksjoner så lenge det ble gjort tydelig hvilken gruppe som stod bak.

Oslo-gruppa av Brød & Roser hadde vedtatt et handlingsprogram med følgende krav:

- *Kvinner skal få fulle rettigheter i arbeidslivet.*
- *Kvinner i primærnæringene må få feriepenger, sykepenger og pensjonspoeng.*
- *Alle barn skal kunne få gode og gratis barnehager.*
- *Kvinner må få sjølbestemt abort og gratis prevensjon.*
- *Kvinner har krav på fødeplasser der de bor.*

Fra kvinnekonferansen i det nye Pax-senteret i Gjøteborggt. 8 i Oslo, der utbrytere fra Kvinnefronten la planer for oppstarten av den nye kvinneorganisasjonen Brød & Roser. Foto: Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek

Brød & Roser engasjerte seg sterkt i kampen for gratis barnehager for alle barn. Også kampen for selvbestemt abort var viktig. Allerede 25.mai 1976 arrangerte Brød & Roser en såkalt aborthøring. Her fortalte tre kvinner om hva de hadde opplevd som abortsøkende. 800 mennesker skal ha deltatt på høringen.

De politiske kravene til Brød & Roser skilte seg ikke fra kravene til andre kvinneorganisasjoner, som for eksempel Kvinnefronten. Men Brød & Rosers organisasjonsmodell var annerledes.

Organisasjonsmodell

Basisgruppene var hovedmøteplassen for aktiviteten til Brød & Roser, som bygde opp en organisasjon med flat struktur og uavhengige grupper slik som Nyfeministene hadde. I likhet med Nyfeministene holdt også Brød & Roser jevnlig allmøter (åpent for alle medlemmer) der vedtak ble fattet gjennom avstemning.

“

Brød & Roser hadde en pyramideformet, eller hierarkisk, organisasjonsstruktur, men uten noen leder.

Til forskjell fra Nyfeministene fikk Brød & Roser et landsutvalg som ble valgt av landsmøtet, organisasjonens høyeste organ. Det var også landsmøtet som valgte en egen avisgruppe som redigerte organisasjonens samlende organ «Brød & Roser-avisa».

Brød & Roser hadde en pyramideformet, eller hierarkisk, organisasjonsstruktur, men uten noen leder.

Se også

- [Nyfeministene](#)
- [Kvinnefronten](#)
- [Den nye kvinnebevegelsen i 1970-årene](#)

Kilder

- [Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek: Brød og Roser.](#)
- [Haukaa, Runa \(1982\): Bak slagordene: Den nye kvinnebevegelsen i Oslo. Oslo: Pax.](#)
- [Neuenkirchen, Stina og Elin Erichsen \(1976\): En ny kvinneorganisasjon – Brød & Roser, Oslo. Kvinnens Årbok 1977. Oslo: Pax. s. 177-182.](#)

1970-TALLETS KVINNEKAMP

Det ble ikke vist noen globale meldinger eller andre viktige meldinger da dette dokumentet ble skrevet ut.